

Tjörns kommun

Beslut att förklara Pater Noster-skärgården i Tjörns kommun som naturreservat

Läge

Pater Noster-skärgården är belägen i yttre kustbandet sydväst om Tjörn. Närmaste tätorter är Klädesholmen och Marstrand.

Initiativ

Statens naturvårdsverk har i skrivelse till regeringen den 30 juni 1980 angående överföring av Pater Noster-skären till naturvårdsfonden uttryckt sin uppfattning att de bör skyddas som naturreservat.

Naturförhållanden

Pater Noster-skärgården utgör en talrik svärm av småöar och skär som sträcker sig från Klädesholmen i sydvästlig riktning. De flesta öarna är låglänta, upp till 10 m höga och med karakteristiska rundhällsprofiler. Endast Yttre och Inre Vannholmen når 10 m höjd och är också störst till arealen med sina 11 respektive 12 ha vardera. Större delen av öarna utgör hållmark, endast ringa partier har ett täckande jordlager.

Berggrunden har ett betydande geologiskt intresse. Till större delen är den uppbyggd av gnejser av sedimentursprung (Stora Le - Marstrandsserien) med en tydligt bandad struktur. Upprepade magmaintrusioner i gnejsen har sedan gett upphov till inslag av graniter och diabas. Ansenligt vetenskapligt värde anses bl a net-veinedgångarna ha, vilka visar på ett samtidigt framträngande av två helt olika magmor av granitisk respektive diabasisk karaktär. Intressanta öar i detta sammanhang är Vannholmarna, Norra och Södra Teste, Holmen Grå samt Rön. Ett betydande geologiskt intresse har också brecciorerna på Hamneskär och Stora Buskär tilldragit sig. Den förstnämnda är en dubbelbreccia - ett mycket ovanligt geologiskt fenomen i vår berggrund.

Växtgeografiskt hör området helt till kalskärsregionen. Vegetationen är hög grad präglad av det exponerade läget och de saltmättade vindarna. Lavzoneringen på klippställarna från strandlinjen och uppåt är tydligt iakttagbar och en del av landskapsbilden. Inslaget av oceaniska arter och arter vars förekomst är betingad av basiska mineral i berggrunden har ett klart naturvårdsintresse.

Djurlivet på land är på grund av den extrema miljön art- och individfattigt. Övervintringen av havsänder sker i varierande grad beroende på milda eller hårda vintrar. Ejder, alfågel, sjöorre, gräsand och knipa är regelbundet förekommande. Alfågelsnumerären har dock kraftigt sjunkit under senare decennier av icke helt klarlagda orsaker.

Vid stormtillfällen särskilt under höstarna vinddrivs åtskilliga oceaniska fågelarter mot svenska kusten och kan temporärt förekomma ganska talrikt inom denna skärgård. Från Hamneskär har bl a noterats stormfågel, siligrissla, tretåig mås och havssula.

En ansevärd del av ögruppen utgör fågelskyddsområde med tillträdesförbud under tiden 1 april - 15 juli.

Kunskaperna om **vattenmiljön** runt öarna är bristfälliga. Vattnet är emellertid ringa påverkat av lokala utsläpp. Vattendjupet är på många ställen ansevärt mellan öarna, 30-40 m i flera fall, mellan Skuteskären och Teste 60 m. Den extremt vågexponerade vattenmiljön har ett klart intresse vad gäller växt- och djurliv. Spektakulära är bl a de välutvecklade "algskogarna" av Fucus- och Laminaria-arter.

Området är av betydelse för fisket. Reproduktionsbottnar för såväl krabba som hummer finns här. Pelagiskt reproducerande fiskarter som makrill och skarpsill uppträder också periodvis i betydande omfattning.

Ägande och förvaltning

Öarna, omgivande vatten, fyrvaktarbostäder, uthus och hamn på Hamneskär tillhör kronan och är enligt regeringens beslut den 23 december 1980 överförda från sjöfartsverkets och fortifikationsförvaltningens förvaltning till naturvårdsfonden. För fyrbyggnader gäller avtal mellan sjöfartsverket och stiftelsen Länsmuseum i Göteborgs och Bohus län om kostnadsfri upplåtelse.

Fyrplatsen på Hamneskär

Pater Noster-skären har sedan lång tid varit kända och fruktade av sjöfarande. År 1868 uppfördes på Hamneskär ett fyrtorn av Heidenstam typ. Tornet har i relativt sen tid renoverats genom betydande insatser främst av föreningen Rädda Pater Noster, länsmuseum och länets landsting. Fyrplatsbyggnaderna i övrigt har undergått en omfattande reparation som avslutats sommaren 1985. Arbetena har bekostats med medel från länsarbetsnämnden, statens naturvårdsverk, Tjörns kommun, länets landsting och Pater Noster-fonden.

Genom Tjörns kommuns disposition av 2 lägenheter i bostadsbyggnaden tillförsäkras det allmänna betydande möjligheter till friluftsliv, studier och forskning.

Friluftsliv

Pater Noster-skären är sommartid välbesökta. Fågelskyddsområdet är tillgängligt efter 15 juli. Hamneskär med sin fyrplats utgör en stor attraktion. Hamnen utgör en utomordentlig tilläggsmöjlighet, som i gott väder ofta utnyttjas till sin maximala kapacitet. Berggrundsgeologin genom en stor del av området är i hög grad spektakulär och av såväl

vetenskapligt som turistiskt intresse. Ett av uthusen har planerats utnyttjas som utställningslokal med material som berättar om fyrplatsens historia och skärgårdsområdets natur.

Ärendets behandling

På grundval av regeringens beslut om överföring av Pater Noster-skären till naturvårdsfonden och naturvårdsverkets i samband därmed deklarerade uppfattning att ögruppen borde skyddas som naturreservat, upprättade och remitterade länsstyrelsen den 28 februari 1985 en promemoria med förslag till avgränsning av det tilltänkta reservatet och föreskrifter för detsamma. Remissyttranden inkom från Tjörns kommun, statens naturvårdsverk, domänverket, fortifikationsförvaltningen och sjöfartsverket, som samtliga i princip tillstyrkte en reservatbildning. Invändningar angående gränsdragningen ledde till ett reviderat förslag och återremiss till kommunen, som därefter i yttrande den 30 januari 1986 tillstyrkt ärendet i sin helhet.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen Pater Noster-skären med närmaste vattenområde, allt i Tjörns kommun, som naturreservat.

Syftet med reservatet är

- att värna om möjligheterna att nyttja området för friluftsliv och rekreation på sådant sätt att geologiska värden samt växt- och djurliv ej skadas
- att bevara fyrplatsmiljön med de värden den representerar så intakt som möjligt.

Naturreservatets avgränsning framgår av karta, bilaga A

Med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen förordnar länsstyrelsen att de föreskrifter, som upptagits i förteckning i bilaga B, skall gälla för reservatet.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga c (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövding Åke Norling, ledamöterna Erling Sundwall, Bengt-Olof Thylén, Jan-Olle Folkesson, Ingemar Svensson, Majken Ericsson, Ulla Arnholm, Elving Andersson, Bertil Nilson samt tjänstgörande suppleanterna Gösta Lange, Lennart Olsson, Inge Johansson och Carl-Magnus Brorström,

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Ulf Thuresson, naturvårdsdirektör Bengt-Erik Olsson, förste länsassessor Carl-Otto Lindberg, länsantikvarie Hans Andersson, länsarkitekt Ingegerd Ågren, överlantmätare Hans Busck samt avdelningsdirektör Carl-Axel Jansson, den sistnämnde föredragande.

Åke Norling

Carl-Axel Jansson

Bilagor

A Karta

B Föreskrifter

C Besvärshänvisning

Bilaga B

**RESERVATFÖRESKRIFTER FÖR PATER NOSTER-SKÄRGÅRDEN, TJÖRNS
KOMMUN**

- A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar gäller följande:

Det är förbjudet att

1. omlagra sten i lösa avlagringar
2. tippa eller dumpa
3. bedriva jakt med undantag för vad som säges i punkt B

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

4. skada fast berg eller anbringa anordning på sådant berg
5. uppföra helt ny byggnad, tillbyggnad eller sådan ombyggnad som förändrar byggnads exteriör
6. ändra byggnads yttre beklädnad eller färg
7. ändra befintliga stenhägnader utöver normalt underhåll
8. uppföra nya hägnader
9. framdraga ledningar

3. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Förvaltaren skall äga rätt att bedriva skyddsjakt på djur såsom mink och kråka. Uppdrag kan därvid läggas ut på enskild person.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

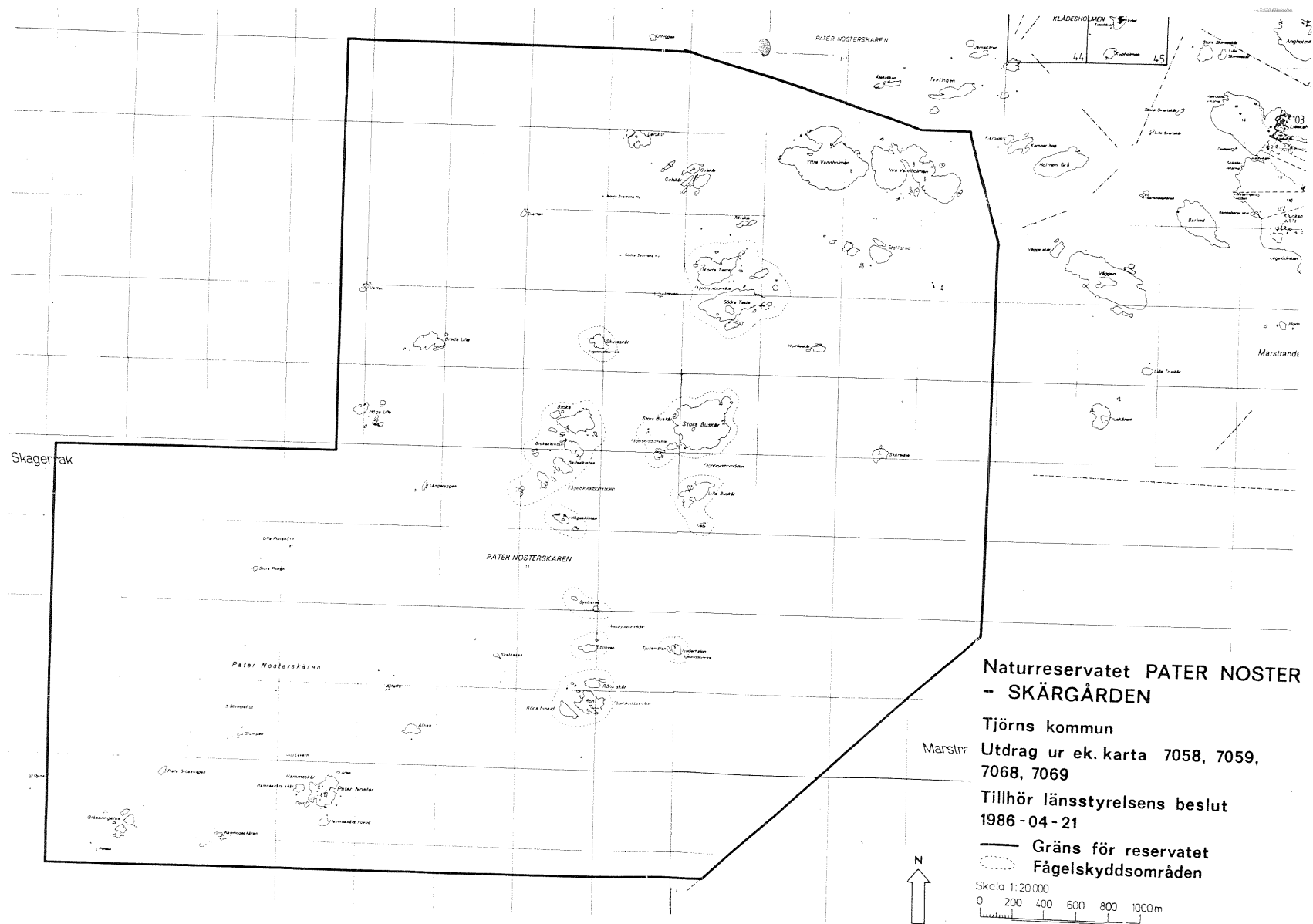
Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. göra upp eld annat än på plats anvisad av naturvårdsförvaltaren
2. medföra ej kopplad hund
3. omlagra sten i lösa avlagringar
4. landa vid eller beträda holmar och skär inom område särskilt avgränsat på bilagda karta (fågelskyddsområde) under tiden 1 april 15 juli.
5. under samma tid ankra eller varaktigt uppehålla sig intill 50 m från närmaste holme eller skär inom fågelskyddsområdet.

D. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

Till naturvårdsförvaltare utses domänverket.

Förvaltningen skall främst omfatta tillsyn, information, utmärkning med skyltar, vård av hus och andra anläggningar samt åtgärder för att tillgängliggöra området. Skyddsjakt på mink och kråka är också angelägna uppgifter. Dessa uppgifter bör framgå av en i övrigt starkt förenklad skötselplan.

MILJÖ- OCH ENERGI
DEPARTEMENTET

Reg
Datum
1987-03-12

ME/Jo 2189/86
2226/86
2436-86
2561-86

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län
403 40 GÖTEBORG

Överklagande i fråga om naturreservatet Pater Noster-skärgården i Tjörns kommun.

Handlingarna överlämnas.

Genom beslut den 21 april 1986 förklarade länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län Pater Noster-skären med närmaste vattenområde i Tjörns kommun som naturreservat. Naturreservatets omfattning och gränser framgår av en till beslutet fogad karta. Syftet med reservatet är dels att värna om möjligheterna att nyttja området för friluftsliv och rekreation på ett sådant sätt att ekologiska värden samt växt- och djurliv inte skadas, dels att bevara fyrplatsmiljön med de värden den representerar så intakt som möjligt. I samband med reservatsbildningen meddelade länsstyrelsen föreskrifter enligt bl.a. 8 § naturvårdslagen (1964:822) angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet eller allmänt vattenområde inom reservatet. Enligt dessa föreskrifter gäller bl .a. förbud att bedriva jakt med visst undantag.

Marstrands och Koöns jaktvårdsföreningar, Marstrands socialdemokratiska förening och Harry Böckman, Marstrand, har överklagat länsstyrelsens beslut såvitt avser förbudet att bedriva jakt med yrkande att länsstyrelsens beslut upphävs i den delen. Klagandena har bl.a. anfört att de under vissa tider av året med tillstånd utfärdat av länsstyrelsen bedrivit jakt på sjöfågel på allmänt vatten inom reservatet, dels att de inte har blivit tillfrågade eller informerade innan länsstyrelsen fattade sitt beslut. Till stöd för jakträtten har klagandena bl .a. givit in ett beslut meddelat av länsstyrelsen den 10 oktober 1986.

Länsstyrelsen har yttrat sig den 19 januari 1987.

Marstrands jaktvårds förening har kommit in med ytterligare en skrivelse.

Av handlingarna framgår att klagandena haft rätt att jaga inom visst allmänt vattenområde samt på holmar, klippor och skär som inte hör till visst hemman inom reservatet. Omständigheterna i ärendet är därmed sådana att länsstyrelsen innan ärendet avgjorts bort bereda dem som har rätt att jaga tillfälle till yttrande.

Med bifall till överklagandena upphäver regeringen föreskriften om förbud mot jakt och överlämnar ärendet till länsstyrelsen för ny behandling i den delen.

På regeringens Vagnar

Birgitta Dahl

Bengt Sundqvist

Kopia till

Statens naturvårdsverk (4)
Tjörns kommun
Marstrands jaktvårdsförening
Harry Böckman
Koöns jaktvårdsförening
Marstrands Socialdemokratiska förening